

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนพระพุทธรบาท
เทสรังสิตวิทยา อำเภอสรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต
1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การพัฒนาบุคลากร
2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน
3. กลยุทธ์ที่ใช้ในการวิจัย
4. บริบทของสถานศึกษา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาบุคลากร

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พ.ศ. 2545 มาตรา 65 ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาบุคลากรในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านเป็นผู้ผลิต

และใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้
เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งพอจะกล่าวโดยรวมได้ว่า ทรัพยากรมนุษย์มี
ความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ การพัฒนาบุคลากรจึงต้องทำกันอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย
รูปแบบ มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการพัฒนาบุคลากรไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

1. ความหมายของการพัฒนาบุคลากร

สุนทร อุภัยพรหม (2546: 13) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การพัฒนา หมายถึง
กระบวนการที่ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าเป็นการส่งเสริมให้บุคคลมีการเพิ่มพูนความรู้
ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงาน

วิชชุกร มาลาวิทยา (2543: 23) ได้สรุปความหมายของการพัฒนาบุคลากรว่า เป็น
กระบวนการพัฒนานคนให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะความชำนาญ ประสบการณ์ ตลอดจน
พัฒนาทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้สามารถปฏิบัติงาน
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิจิตร อาวะกุล (2540: 69) ได้กล่าวถึง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หรือ การพัฒนาทรัพยากรบุคคล หรือการพัฒนาบุคคล หมายถึง การปรับปรุงคนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงด้าน ต่าง ๆ เช่น ด้านเทคนิค ด้านสังคม หรือด้านสภาวะแวดล้อม เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ ความคิด แรงจูงใจ ให้สามารถทำงาน ได้ดีขึ้น

ประสาน จันทร์เผือก (2546: 10) สรุปว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบุคลากรในหน่วยงานให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ และประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ตลอดจนมีทัศนคติที่เหมาะสมในการปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น และบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน

กรมวิชาการ (2544: 146) การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การจัดกิจกรรมอบรมให้ ความรู้ ความสามารถ ทักษะความชำนาญ ประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานอย่างมี ประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง กระบวนการ ส่งเสริม สนับสนุน เพิ่มพูนและ ความพยายามให้บุคลากรในองค์กร มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ และมีทัศนคติที่ดีในการทำงานเพื่อสร้างสรรค์และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

2. วิธีการพัฒนาบุคลากร

วิธีการในการพัฒนาบุคลากรเป็นวิธีหนึ่ง ที่ใช้ในการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความชำนาญ ทักษะในการปฏิบัติงาน ตลอดจนวิสัยทัศน์และเจตคติที่ดีต่อการทำงานของ บุคลากรให้ดีขึ้น อันจะเป็นผลให้การปฏิบัติงานในหน้าที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีผู้กำหนด วิธีการการพัฒนาบุคลากรไว้หลายท่าน ดังนี้

พนัส หันนาคินทร์ (2542: 120-126) ได้เสนอแนะวิธีการพัฒนาบุคลากร ไว้ว่า

1. กิจกรรมพัฒนาตนเองด้านวิชาการตามลำพัง มีกิจกรรม ดังนี้
 - 1.1 การอ่านหรือแสวงหาความรู้
 - 1.2 การค้นคว้าและการทดลอง
 - 1.3 การเข้าร่วมประชุมอบรมทางวิชาการ
 - 1.4 การมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียน
 - 1.5 การมีกิจกรรมร่วมกับชุมชน
2. กิจกรรมที่ได้รับการพัฒนาเป็นหมู่คณะ มีกิจกรรมดังนี้
 - 2.1 การประชุมครูในโรงเรียน
 - 2.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน

2.3 การวางแผนล่วงหน้า เพื่อชักจูงความเข้าใจในการปฏิบัติงาน

คณีย์ เทียนพุด (2542 : 46) ได้เสนอมุมมองใหม่ในการพัฒนาบุคลากร โดยได้กล่าวถึงกรอบแนวคิดใหม่ในด้านการพัฒนาคนว่า เป็นเรื่องของการบูรณาการงาน ด้านพัฒนาทรัพยากรบุคคล (Human Resource Development : HRD) เข้าด้วยกัน คือ การพัฒนารายบุคคล (Individual Development : ID) การพัฒนาอาชีพ (Career Planning Development : CD) และการพัฒนาองค์กร (Organization Development : OD) โดยเน้นที่ตัวบุคคล ทีมและองค์กร ซึ่งเป็นการพัฒนาจากการเรียนรู้ของบุคคล ไปสู่ทีมการเรียนรู้และองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งจะต้องทำควบคู่กัน

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2544: 66) กล่าวถึง การพัฒนาบุคคลไว้ว่าอาจทำได้ดังนี้

1. การฝึกอบรม
2. การสอนงาน
3. ส่งไปศึกษาดูงาน
4. การประชุมสัมมนา
5. การมอบอำนาจในการปฏิบัติงาน
6. การให้รักษาการแทน

สมพงษ์ เกษมสิน (2544: 180 - 184) ได้เสนอวิธีการพัฒนาบุคลากรไว้ ดังนี้

1. ใช้วิธีศึกษาดูงานพร้อมกับการปฏิบัติงาน
2. การปฐมนิเทศ
3. การทำงานเป็นผู้ช่วย
4. การฝึกงาน
5. การฝึกอบรมระยะสั้น
6. ส่งไปศึกษาเพิ่มเติม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 :29-32) ได้กำหนดวิธีการพัฒนาบุคลากร โดยกระบวนการปฏิบัติงาน ไว้ดังนี้

1. การแนะนำ
2. การประชุม
3. การทดลองปฏิบัติงาน
4. การมอบหมายงาน
5. การให้คำแนะนำปรึกษา

6. การจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน
7. การสืบเปลี่ยนหน้าที่
8. การโยกย้าย

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าวิธีการการพัฒนาบุคลากร เป็นกิจกรรมการพัฒนาบุคลากร เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ให้มีความรู้มีทักษะการทำงานเพิ่มขึ้น มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน เป็นพลเมืองดีที่มีคุณภาพ เป็นกำลังที่สำคัญของประเทศชาติสามารถอยู่รอดและแข่งขันกับคนอื่นได้ในปัจจุบัน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ

1. ความหมายของโครงการ

การจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นั้น ครูจะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นครูมืออาชีพ ด้วยการคิดค้นแนวทางใหม่ ๆ ที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ตามศักยภาพเหมาะสมสำหรับสังคม ซึ่งในขณะนี้การจัดการศึกษาแบบ โครงการถือได้ว่าเป็นแนวทางใหม่สำหรับครูผู้สอนที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพ และคุณภาพทางการศึกษาได้ มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของโครงการไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

วัฒนา มัคคสมัน (2550 : 10) กล่าวว่าโครงการ หมายถึง ชุดงานที่ผู้เรียนสามารถใช้ความคิดจดจำในการดำเนินการ ให้สำเร็จเป็นขบวนการตั้งแต่ การเริ่มต้น โครงการการดำเนินงานของโครงการ และผลสำเร็จของโครงการ ตลอดจนที่ผู้เรียนได้รับคุณค่าจากการดำเนินกิจกรรม ซึ่งเป็นขบวนการที่ทำให้เกิดผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรม นำไปสู่ความรู้ลึกที่มีค่าภาคภูมิใจในผลสำเร็จของผู้ทำโครงการ และก่อให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้านของผู้เรียน คือศักยภาพในด้านต่าง ๆ

กรมวิชาการ (2544 : 11) กล่าวว่า โครงการ หมายถึง กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าและลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจ โดยอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หรือกระบวนการอื่นใดไปใช้ในการศึกษาหาคำตอบในเรื่องนั้น ๆ โดยมีครูผู้สอนคอยกระตุ้น แนะนำ และให้คำปรึกษาผู้เรียนอย่างใกล้ชิด ตั้งแต่การเลือกหัวข้อที่จะศึกษา ค้นคว้า ดำเนินการวางแผน กำหนดขั้นตอนการดำเนินงานและการนำเสนอผลงาน

นันทิยา คุมพล (2545: 33) กล่าวว่า ความหมายของโครงการ คือ กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดค้น และลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยครู – อาจารย์ช่วยกระตุ้น แนะนำให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียน อาจทำเป็นรายบุคคลหรือทำงานกลุ่ม ทำให้ทุกระดับการศึกษาและทุกรายวิชา ซึ่งอาจเป็นโครงการเล็ก ๆ ไม่ยุ่งยากจนกระทั่งโครงการขนาดใหญ่ยุ่งยาก ซับซ้อน

วิรัตน์ บัวขาว (2544: 9) กล่าวว่า โครงการ คือ งานวิจัยเล็ก ๆ สำหรับผู้เรียน เพราะผู้เรียนเป็นผู้สนใจ สงสัย หากำตอบโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จากแหล่งความรู้และสรุปความรู้ด้วยตนเอง

เนตรพิชญ์ จำปาทองเทศ (2544: 30) กล่าวว่า โครงการ คือ กิจกรรมการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้า และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตามหัวข้อเรื่องที่สนใจ

จากการศึกษาเกี่ยวกับความหมายของโครงการ สามารถสรุปได้ว่า โครงการเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองและได้ลงมือปฏิบัติจริงด้วยการอาศัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ภายใต้การแนะนำ ปรึกษา และดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษา

2. ลักษณะสำคัญของโครงการ

การจัดการศึกษาในปัจจุบัน ได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นอย่างมาก เพราะเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้ตรงตามเป้าหมาย ได้มีนักวิชาการ และหน่วยงานกล่าวถึงประเภทของโครงการ ดังนี้

สุพล วงสินธุ์ (2543: 12) ก่อนการจัดกิจกรรมโครงการ ผู้สอนจะต้องสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกวิธีการเรียนรู้และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกวิธีการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ตลอดจนทั้งฝึกทักษะการแสวงหาความรู้ที่หลากหลาย ทักษะฟัง พูด อ่าน เขียน โดยจะต้องฝึกอย่างต่อเนื่องและเพียงพอ เพื่อนำผู้เรียนเข้าสู่กระบวนการเลือกหัวข้อเพื่อจัดทำเป็นโครงการ ฉะนั้นลักษณะสำคัญของโครงการจึงพอสรุปได้ดังนี้

1. เป็นเรื่องที่น่าสนใจ สงสัย ต้องการหาคำตอบ
2. เป็นการเรียนรู้ที่มีกระบวนการ มีระบบ ครอบคลุมการที่ผู้เรียนจะต้องใช้ความสามารถหลายด้าน
3. เป็นการบูรณาการเรียนรู้
4. มีความสอดคล้องกับชีวิตจริง
5. มีการศึกษาอย่างลุ่มลึกด้วยวิธีการและแหล่งข้อมูลอย่างหลากหลาย

6. มีการแสวงหาความรู้และสรุปความรู้ด้วยตนเอง

7. มีการนำเสนอโครงการวิจัยด้วยวิธีการที่เหมาะสม ในด้านกระบวนการ และ ผลงานที่พบ

8. ข้อค้นพบ สิ่งค้นพบ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ดังนั้นก่อนที่ผู้สอนจะเข้าสู่กระบวนการเลือกหัวข้อเพื่อจัดทำโครงการ ผู้สอน จะต้องกระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็น และเน้นบรรยากาศแบบ ประชาธิปไตย คือ ยอมรับนับถือ ร่วมมือ แบ่งปัน และสร้างสรรค์ด้วยปัญญา ผู้สอนจะต้อง คินอำนาจให้แก่ผู้เรียนเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกทุกประการ และร่วมเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับ ผู้เรียน ผู้สอนจะต้องปรับบทบาทจากผู้บอกความรู้ มาเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วย ตนเอง เพื่อให้การจัดกิจกรรมโครงการประสบความสำเร็จตามเจตนารมณ์อย่างแท้จริง

สุวิทย์ มูลคำ และ อรทัย มูลคำ (2544: 198) ได้ให้ลักษณะความสำคัญของ โครงการ ไว้ดังนี้

1. ผู้เรียนได้เลือกเรื่องหรือประเด็นที่จะศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองซึ่งอาจจะเป็น รายบุคคลหรือกลุ่มก็ได้

2. ผู้เรียนเป็นผู้เลือกวิธีการศึกษาและแหล่งเรียนรู้

3. ผู้เรียนเป็นผู้ศึกษาหรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเองทุกขั้นตอน

4. การศึกษานั้นมีการเชื่อมโยงหรือบูรณาการระหว่างความรู้ / ทักษะ /

ประสบการณ์เดิมกับสิ่งใหม่

5. ผู้เรียนได้โอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น

จากลักษณะความสำคัญของโครงการดังกล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า เป็นเรื่อง ที่ นักเรียนสนใจ เลือกเรื่องที่จะศึกษาด้วยตนเอง ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และสามารถนำไปใช้ ใน ชีวิตประจำวันได้

3. ประเภทของโครงการ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ มีหลายรูปแบบหลายประเภท จำเป็นต้อง เลือกให้เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน เพื่อให้เห็นลักษณะหรือ ความสัมพันธ์ในเรื่องที่ต้องการศึกษาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ได้มีนักวิชาการ และหน่วยงานกล่าวถึง ประเภทของโครงการ ดังนี้

เนตรนพิชญ์ จำปาทองเทศ (2544: 30) กล่าวว่าโครงการตามหลักวิชาการ มี 4 ประเภท ดังนี้

1. โครงการประเภทสำรวจ
2. โครงการประเภททดลอง
3. โครงการประเภทสิ่งประดิษฐ์
4. โครงการประเภททฤษฎี หลักการ หรือแนวคิด

นันทิยา กุมพล (2545: 7) กล่าวไว้ว่า โครงการแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. โครงการประเภทสำรวจและรวบรวมข้อมูล
2. โครงการประเภททดลอง
3. โครงการประเภทการพัฒนา หรือประดิษฐ์
4. โครงการประเภททฤษฎี หลักการ หรือแนวคิด

อุดมศักดิ์ ธนะกิจรุ่งเรือง และคณะ (2546: 17) กล่าวว่า โครงการอาจแบ่งตามลักษณะของกิจกรรมได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. โครงการประเภทสำรวจรวบรวมข้อมูล

โครงการประเภทนี้ ผู้เรียนเพียงต้องการสำรวจและรวบรวมข้อมูล แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาจำแนกเป็นหมวดหมู่ และนำเสนอในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เห็นลักษณะหรือความสัมพันธ์ในเรื่องที่ต้องการศึกษาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ตัวอย่างโครงการประเภทนี้ เช่น

- 1.1 การสำรวจประชากรและชนิดของสิ่งต่าง ๆ เช่น สัตว์ พืช หิน แร่ ฯลฯ

ในห้องเรียนหรือบริเวณที่ต้องการศึกษา

- 1.2 การสำรวจพฤติกรรมของสัตว์ต่าง ๆ ในธรรมชาติ

- 1.3 การสำรวจน้ำต่าง ๆ ที่ต้องการศึกษา

- 1.4 การสำรวจมลพิษของอากาศในแหล่งต่าง ๆ

2. โครงการประเภททดลอง

โครงการประเภทนี้เป็นโครงการที่มีการออกแบบการทดลองเพื่อศึกษาผลของตัวแปรหนึ่งที่มีต่อตัวแปรอีกตัวหนึ่งที่ต้องการศึกษา โดยควบคุมตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อตัวแปรที่ต้องการศึกษาไว้ โดยทั่วไป ขั้นตอนการดำเนินงานของโครงการประเภทนี้จะประกอบด้วย การกำหนดปัญหา การตั้งจุดประสงค์ หรือสมมติฐาน การออกแบบการทดลอง การรวบรวมข้อมูล การแปรผลและการสรุปผลการทดลอง ตัวอย่างโครงการประเภทนี้ เช่น

- 2.1 การศึกษาเปรียบเทียบผลของสารเคมีที่มีต่อพัฒนาการทางกาย

- 2.2 การศึกษาผลของความเข้มข้นของผงซักฟอกที่มีต่อการงอกของเมล็ด

ข้าวโพด

2.3 ผลของความเข้มข้นของแสงที่มีต่อการสลายตัวของวิตามินซี

3. โครงการประเภทพัฒนา หรือสิ่งประดิษฐ์

โครงการประเภทนี้เป็นโครงการเกี่ยวกับการประยุกต์ทฤษฎีหรือหลักการทางวิทยาศาสตร์หรือด้านอื่น ๆ มาประดิษฐ์ของเล่น เครื่องมือ เครื่องใช้หรืออุปกรณ์เพื่อประโยชน์ใช้สอย

4. โครงการประเภททฤษฎี หลักการ หรือแนวคิด

จากการแบ่งประเภทของโครงการดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า โครงการมีอยู่

4 ประเภท ประกอบด้วยดังนี้คือ ประเภทสำรวจ ประเภททดลอง ประเภทสิ่งประดิษฐ์ และ ประเภททฤษฎี

4. ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ

หัวใจสำคัญของการจัดการเรียนการสอน คือขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีครู ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการมีนักวิชาการและหน่วยงานได้กล่าวถึงขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการไว้ดังนี้

วัฒนา มัคคสมัน (2550 : 10) กระบวนการของกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ แบ่งเป็น 3 ระยะใหญ่ ๆด้วยกันคือ

ระยะที่ 1 การเริ่มต้นโครงการ

เป็นระยะที่ผู้สอนต้องสังเกต/สร้างความสนใจให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน จากนั้นตกลงร่วมกัน เลือกรื่องที่ต้องการศึกษาอย่างละเอียด ผู้สอนสร้างความสนใจให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนซึ่งมีหลายวิธี โดยอาจศึกษาเรื่องจากการบอกเล่าของผู้ใหญ่หรือผู้รู้ จากประสบการณ์ของผู้เรียน/ผู้สอน จากเอกสารสิ่งพิมพ์ หรือสื่อต่างๆ จากการเล่าของผู้เรียน จากความคิดที่เกิดขึ้น จากวัตถุสิ่งของที่ผู้สอนนำมาในห้องเรียน หรือจากตัวอย่างโครงการที่ผู้อื่นทำไว้แล้ว เป็นต้น เมื่อเกิดความสนใจแล้วก็จะถึงการกำหนดหัวข้อโครงการ โดยนำเรื่อง que ผู้เรียนสนใจมาอภิปรายร่วมกัน แล้วกำหนดเรื่องนั้นเป็นหัวข้อโครงการ ทั้งนี้จะต้องคำนึงว่าการกำหนดหัวข้อโครงการนั้นจะกระทำหลังจากการตรวจสอบสมมติฐานเสร็จสิ้นแล้ว

ระยะที่ 2 ขั้นพัฒนาโครงการ

เป็นขั้นที่ผู้เรียนกำหนดหัวข้อคำถาม หรือประเด็นปัญหา ที่ผู้เรียนสนใจอยากรู้ แล้วตั้งสมมติฐานมาตอบคำถามเหล่านั้น ทดสอบสมมติฐานด้วยการลงมือปฏิบัติ จนค้นพบคำตอบด้วยตนเอง ตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้เรียนกำหนดปัญหาที่จะศึกษา
2. ผู้เรียนตั้งสมมติฐานเบื้องต้น
3. ผู้เรียนตรวจสอบสมมติฐานเบื้องต้น
4. สรุปข้อความรู้จากผลการตรวจสอบสมมติฐาน

ในกรณีที่ผลการตรวจสอบไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ผู้สอนควรให้กำลังใจผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนไปแสวงหาความรู้เพิ่มเติม สิ่งที่ไม่ควรกระทำคือการตำหนิหรือกล่าวโทษ ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนมีกำลังใจจนสามารถตั้งสมมติฐานใหม่ได้ ในกรณีที่ผลการตรวจสอบเป็นไปตามสมมติฐาน ให้ผู้เรียนสรุปองค์ความรู้จากการค้นพบด้วยการลงมือปฏิบัติของผู้เรียนเองเมื่อ ได้องค์ความรู้ใหม่แล้ว ผู้เรียนจะนำองค์ความรู้นั้น ไปใช้ในการทำกิจกรรมตามความสนใจต่อไปได้ ผู้เรียนอาจใช้ความรู้ที่ค้นพบเป็นพื้นฐานของการกำหนดประเด็น ปัญหา ขึ้นมาใหม่เพื่อ กำหนดเป็น โครงการย่อย ศึกษารายละเอียดในเรื่องนั้นต่อไป

ระยะที่ 3 ขึ้นสรุป

เป็นระยะสุดท้ายของ โครงการที่ผู้เรียนค้นพบคำตอบของปัญหาแล้ว และได้ แสดงให้ผู้สอนเห็นว่า ได้สิ้นสุดความสนใจในหัวข้อ โครงการเดิม และเริ่มหันเหความสนใจไปสู่ เรื่องใหม่ ระยะนี้เป็นระยะที่ผู้สอนและผู้เรียนจะได้แบ่งปันประสบการณ์การทำงานและแสดงให้เห็นถึงความสำเร็จของการทำงานตลอด โครงการแก่คนอื่นๆ มีกิจกรรมที่ผู้สอนให้ผู้เรียน ดำเนินการในขั้นตอนนี้ ดังนี้

1. ผู้เรียนเขียนรายงานเป็นรูปแบบงานวิจัยเล็กๆ
2. ผู้เรียนนำเสนอผลงาน (แสดงเป็นแผง โครงการ) ให้ผู้สนใจรับรู้ สรุปและนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบ โครงการมีดังนี้

1. ขึ้นนำเสนอ หมายถึง ขั้นที่ผู้สอนให้ผู้เรียนศึกษาใบความรู้ กำหนด สถานการณ์ ศึกษาสถานการณ์ เกม รูปภาพ หรือการใช้เทคนิคการตั้งคำถามเกี่ยวกับสาระการ เรียนรู้ที่กำหนดในแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผน เช่น สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรและสาระ การเรียนรู้ที่เป็นขั้นตอนของ โครงการ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการเรียนรู้
2. ขึ้นวางแผน หมายถึง ขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันวางแผน โดยการระดมความคิด อภิปรายหรือข้อสรุปของกลุ่มเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ
3. ขึ้นปฏิบัติ หมายถึง ขั้นที่ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมเขียนสรุปรายงานผลที่เกิดขึ้น จากการวางแผนร่วมกัน

4. ชั้นประเมินผล หมายถึง ชั้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง โดยให้ บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ โดยมีครู ผู้เรียนและเพื่อน ร่วมกันประเมิน

มาลัย สิงหะ (2544 : 9 – 11) ได้กล่าวถึงขั้นตอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงงานว่า การสอนแบบโครงงานแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เริ่มโครงงาน

เป็นระยะที่ครูต้องสังเกต สร้างความสนใจในเรื่องที่จะเรียนรู้ให้เกิดในตัวนักเรียน แล้วตกลงร่วมกันเลือกเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อทำการศึกษาย่างละเอียดต่อไป โดยสร้างความสนใจให้กับนักเรียนดังนี้

1. สร้างความสนใจให้เกิดขึ้นกับนักเรียน

เรื่องที่เรียนรู้ปกติในบทเรียน โดยค้นหาจาก การบอกเล่าของผู้ใหญ่หรือผู้รู้ จากประสบการณ์ของนักเรียน / ครู จากเอกสารสิ่งพิมพ์ หรือสื่อต่าง ๆ จากการเล่นของเด็ก จากความคิดที่เกิดขึ้น จากวัตถุสิ่งของที่ครูนำมาในห้องเรียน จากโครงงานตัวอย่างที่ครูผู้อื่นทำไว้แล้ว

2. กำหนดหัวข้อโครงงาน

นำเรื่องที่นักเรียนสนใจมาอภิปรายร่วมกันกำหนดเรื่องนั้นเป็นหัวข้อโครงงาน (การกำหนดหัวข้อ โครงงานกระทำหลังจากการตรวจสอบสมมติฐานเสร็จสิ้นก็ได้)

ระยะที่ 2 พัฒนาโครงงาน

เป็นขั้นที่นักเรียนกำหนดหัวข้อคำถาม หรือประเด็นปัญหาที่นักเรียนอยากรู้เกี่ยวกับเรื่องที่เขาสนใจ (ที่ร่วมกันกำหนดเป็นหัวข้อเรื่อง) แล้วตั้งสมมติฐานมาตอบคำถามเหล่านั้นทดสอบสมมติฐานด้วยการลงมือปฏิบัติ จนค้นพบคำตอบด้วยตนเอง ตามขั้นตอนดังนี้

1. นักเรียนกำหนดปัญหาที่จะศึกษา

2. นักเรียนตั้งสมมติฐานเบื้องต้น

3. นักเรียนตรวจสอบสมมติฐานเบื้องต้น

4. สรุปข้อความรู้จากผลการตรวจสอบสมมติฐาน

4.1 กรณีที่เกิดผลการตรวจสอบไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ครูให้กำลังใจนักเรียนเพื่อให้เขาแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ไม่ควรตำหนิหรือกล่าวโทษ ควรกระตุ้นให้นักเรียนมีกำลังใจและสามารถตั้งสมมติฐานใหม่ได้

4.2 กรณีที่ผลการตรวจสอบเป็นไปตามสมมติฐาน ให้นักเรียนสรุปองค์ความรู้จากการที่เขาค้นพบ ด้วยการลงมือปฏิบัติของตนเอง เมื่อเขาได้องค์ความรู้ใหม่แล้ว นักเรียนจะนำองค์ความรู้นั้นไปใช้ในการทำกิจกรรมตามความสนใจของเขาต่อไป เด็กอาจใช้ความรู้ที่ค้นพบเป็นพื้นฐานของการกำหนดประเด็นปัญหาขึ้นมาใหม่ เพื่อกำหนดเป็นโครงงานย่อย ศึกษาอย่างละเอียดในเรื่องนั้นต่อไปอีก

ระยะที่ 3 รวบรวมสรุป

เป็นระยะสุดท้ายของโครงงานที่นักเรียนค้นพบคำตอบของปัญหาแล้ว และเด็กได้ให้ครูเห็นว่า ได้สิ้นสุดความสนใจในหัวข้อ โครงงานเดิมและเริ่มหันความสนใจไปสู่เรื่องใหม่ ระยะนี้ เป็นระยะที่ครูและนักเรียนจะได้แบ่งปันประสบการณ์การทำงาน และแสดงให้เห็นถึงมีกิจกรรมที่ดำเนินการในขั้นตอนดังนี้

1. ให้นักเรียนเขียนรายงานเป็นรูปแบบงานวิจัยเล็ก ๆ
2. นำเสนอเป็นนิทรรศการ (แสดงเป็นแผน โครงงาน)
3. สรุปนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

นันทิยา กุมพล (2545 : 8-9) ได้กล่าวเกี่ยวกับขั้นตอนการทำโครงงานไว้ว่า ขั้นตอนการทำโครงงานโดยทั่วไปประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ คือ

1. การคิดการศึกษาค้นคว้า การสำรวจ การสอบถาม เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาและพัฒนาให้ดีขึ้น

2. การวางแผนการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มค้นจนจบให้เห็นภาพตลอดแนว แล้วเขียนโครงงาน

3. การดำเนินงานเริ่มตั้งแต่การนำเค้าโครง ไปสู่การปฏิบัติ การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และประมวลผล

4. การเขียนรายงาน เป็นการนำเสนอผลงานต่อสาธารณะ เช่นเกี่ยวกับการดำเนินงานอื่น ๆ ซึ่งมีสาระสำคัญ 3 ส่วน คือส่วนประกอบตอนต้น (ปก คำนำ สารบัญ) ส่วนเนื้อหา ความเป็นมา วัตถุประสงค์ ผลที่คาดว่าจะได้ แนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ระเบียบวิธีการดำเนินงาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผล) ส่วนอ้างอิง (บรรณานุกรม ภาคผนวก) หรืออาจเขียนเป็นรายงานสรุปก็ได้

5. การนำเสนอผลงาน เป็นการเผยแพร่ข้อค้นพบจากการดำเนินงานในรูปแบบต่าง ๆ เช่นการจัดบอร์ด จัดนิทรรศการ นำเสนอในที่ประชุมสัมมนา จัดพิมพ์เผยแพร่ หรือนำไปใช้ประโยชน์ในการอ้างอิงหรือปฏิบัติจริง

กรมวิชาการ (2544 : 4-7) กล่าวถึงการทำให้โครงการเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่อง และมีการดำเนินงานหลายขั้นตอน ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงขั้นสุดท้าย อาจสรุปลำดับ ได้ดังนี้

1. การคิดและเลือกหัวข้อเรื่องของโครงการด้วยตนเอง
2. การวางแผนการทำโครงการ รวมถึงการเขียนเค้าโครงของโครงการ
3. การดำเนินงานตามขั้นตอนที่ระบุไว้
4. การเขียนรายงานเกี่ยวกับโครงการ ตลอดจนข้อสรุปและข้อเสนอแนะต่าง ๆ
5. การนำเสนอผลงาน

จากขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ โครงงานที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ โครงงานมี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นการคิดและเลือกหัวข้อเรื่อง ขั้นการวางแผน และการเขียนเค้าโครง ขั้นการดำเนินงาน ขั้นการเขียนรายงาน และขั้นการนำเสนอผลงาน

5. การเขียนเค้าโครงของโครงการ

การเขียนเค้าโครงงาน เป็นการดำเนินงานที่สำคัญอย่างหนึ่ง เพราะเป็นขั้นตอนการเขียนโครงร่างก่อนการดำเนินงาน เปรียบเสมือนการวางแผนภาพรวม เพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จตามเป้าหมายมีวิชาการ และหน่วยงาน ได้กล่าวถึงการเขียนเค้าโครงงาน ไว้ดังนี้

รัตนา จริงจิตร (2549 : 183-184) กล่าวว่า รูปแบบการเขียนโครงการ ควรคำนึงถึงความถนัด ความชอบ และสนใจ รวมทั้งสะดวก กะทัดรัด และเหมาะสมกับลักษณะของโครงการ ดังนี้

1. ชื่อโครงการ
2. ชื่อผู้ทำโครงการ
3. ความสำคัญของโครงการ
4. จุดประสงค์
5. วิธีการดำเนินงาน
6. ข้อมูลของโครงการ
7. แผนปฏิบัติงาน
8. ผลที่คาดว่าจะได้รับ
9. ข้อเสนอแนะของครูอาจารย์ที่ปรึกษา

กรมวิชาการ (2544 : 6) กล่าวว่า การเขียนเค้าโครงงาน โดยทั่วไปเขียนเพื่อแสดงแนวความคิดแผนงาน และขั้นตอนการเขียนเค้าโครงโครงการ ซึ่งควรประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

1. ชื่อโครงการ ควรเป็นข้อความที่กะทัดรัด ชัดเจน สื่อความหมายได้ตรง
 2. ชื่อผู้ทำโครงการ/ชั้น/ปีการศึกษา
 3. ชื่อที่ปรึกษาโครงการ
 4. หลักการและเหตุผลของโครงการ เป็นการอธิบายว่าเหตุใดจึงเลือกทำโครงการเรื่องนี้ มีความสำคัญอย่างไร มีหลักการหรือทฤษฎีอะไรที่เกี่ยวข้อง
 5. จุดมุ่งหมาย/วัตถุประสงค์
 6. สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า
 7. วิธีการดำเนินงาน/ขั้นตอนการดำเนินงาน
 8. แผนปฏิบัติงาน อธิบายเกี่ยวกับกำหนดเวลาตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นการดำเนินงาน
 9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ
 10. เอกสารอ้างอิง
- อุดมศักดิ์ ธนะกิจรุ่งเรือง และคณะ (2543: 19-20) กล่าวว่า การเขียนเค้าโครงการ โดยทั่วไปประกอบด้วยหัวข้อดังต่อไปนี้
1. ชื่อโครงการ
 2. ชื่อผู้ทำโครงการ
 3. ชื่อที่ปรึกษาโครงการ
 4. หลักการและเหตุผลของโครงการ
 5. จุดมุ่งหมาย/วัตถุประสงค์
 6. สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า
 7. วิธีการดำเนินงาน/ขั้นตอนการดำเนินงาน
 8. แผนปฏิบัติงาน
 9. ผลที่คาดว่าจะได้รับ
 10. เอกสารอ้างอิง

จากการเขียนเค้าโครงของโครงการที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การเขียนเค้าโครงโครงการ เป็นสาระสำคัญ เป็นความคิดรวบยอดของเรื่องที่จะดำเนินการ เป็นการวางแผนภาพรวม เพื่อให้
การดำเนินงานเป็นไปอย่างเรียบร้อยและบรรลุตามจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

6. การเขียนรายงานโครงการ

การเขียนรายงานโครงการ เป็นการบอกรายละเอียด จัดทำเมื่อได้ปฏิบัติโครงการ บรรลุตามจุดมุ่งหมายเรียบร้อยแล้ว ได้มีนักวิชาการกล่าวถึงการเขียนรายงานโครงการไว้ ดังนี้

รัตนา จริงจิตร (2549 : 184-185) กล่าวว่า การเขียนรายงานโครงการ จัดทำเมื่อได้ปฏิบัติโครงการบรรลุตามจุดมุ่งหมายเรียบร้อยแล้ว ลักษณะการเขียนจะต้องใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย สั้น รัดกุม และสรุปได้ชัดเจน ตรงไปตรงมา ประกอบด้วย

1. ชื่อโครงการ
2. ชื่อผู้ทำโครงการ
3. ชื่อครูอาจารย์ที่ปรึกษา
4. บทคัดย่อ ระบุจุดมุ่งหมาย ความสำคัญของโครงการ การดำเนินงาน และผลการดำเนินงาน โดยเขียนสรุปอย่างย่อ ๆ ให้อ่านง่ายไม่มากนัก
5. วิธีดำเนินงานและผลการปฏิบัติ ระบุขั้นตอนดำเนินงาน ใช้วัสดุอุปกรณ์อะไรบ้าง
6. สรุปและข้อเสนอแนะ สรุปผลการปฏิบัติงานโครงการ และให้ข้อเสนอแนะหรือแนวทางที่จะดำเนินต่อไป
7. เอกสารอ้างอิง

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545: 201-202) กล่าวว่า การเขียนรายงานโครงการ เป็นการเสนอผลงานที่นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้ารูปแบบหนึ่ง ตั้งแต่เริ่มค้นจนเสร็จสิ้น การค้นคว้า มีส่วนประกอบดังนี้

1. ชื่อโครงการ
2. ชื่อผู้ทำโครงการ/โรงเรียน/วัน เดือน ปีที่จัดทำ
3. ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
4. บทคัดย่อ บอกเค้าโครงอย่างย่อ ๆ ประกอบด้วย เรื่อง วัตถุประสงค์ วิธีการศึกษา และสรุปผล
5. กิตติกรรมประกาศ(แสดงความขอบคุณบุคคลหรือหน่วยงานที่มีส่วนให้ความช่วยเหลือให้งานเสร็จ)
6. ที่มาและความสำคัญของโครงการ
7. วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า
8. สมมติฐานของการศึกษา(ถ้ามี)

9. วิธีดำเนินการ
10. ผลการศึกษาค้นคว้า
11. อภิปรายผล ประโยชน์ ข้อเสนอแนะ
12. เอกสารอ้างอิง

วิรัตน์ บัวขาว (2544: 10-11) กล่าวว่า การเขียนรายงานโครงการเป็นรูปแบบของการวิจัยทั่วไป ครูผู้สอนต้องมีความชัดเจนในรูปแบบ ซึ่งรูปแบบของการวิจัยทั่วไป ดังนี้

1. หัวข้อโครงการ
2. ชื่อนักเรียน
3. ระดับชั้น
4. ชื่อครูที่ปรึกษา
5. โรงเรียน
6. ปี พ.ศ.
7. บทคัดย่อ
8. สรุปวัตถุประสงค์ วิธีการศึกษาค้นคว้า สรุปผลการศึกษาค้นคว้าอย่างย่อ ๆ
9. กิตติกรรมประกาศ สารบัญญภาพ/ตาราง/กราฟ (ถ้ามี)
10. บทที่ 1 บทนำ ที่มาและความสำคัญของโครงการ วัตถุประสงค์ ขอบเขต

ของการศึกษาค้นคว้า

11. บทที่ 2 เอกสารอ้างอิงที่เกี่ยวข้อง
12. บทที่ 3 อุปกรณ์และวิธีการศึกษาค้นคว้า
13. บทที่ 4 ผลการศึกษาค้นคว้า
14. บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาค้นคว้า ประโยชน์ ข้อเสนอแนะ
15. ภาคผนวก

อุดมศักดิ์ ชนะกิจรุ่งเรือง (2546: 32) กล่าวว่า การเขียนรายงานโครงการจะครอบคลุมประเด็นต่อไปนี้

1. ชื่อโครงการ
2. ชื่อผู้ทำโครงการ/ชั้น/ปีการศึกษา
3. ชื่อครูที่ปรึกษา
4. บทคัดย่อ
5. ที่มาและความสำคัญของโครงการ

6. วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า
7. สมมติฐานของการศึกษา(ถ้ามี)
8. วิธีดำเนินงาน
9. ผลการศึกษาค้นคว้า
10. สรุปผลการศึกษา
11. ข้อเสนอแนะ
12. เอกสารอ้างอิง

จากการศึกษาเกี่ยวกับการเขียนรายงาน โครงการสามารถสรุปได้ว่ารูปแบบการเขียนรายงาน ควรคำนึงถึงการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย สั้น รัดกุม และสรุปได้ชัดเจน ตรงไปตรงมา ครบตามองค์ประกอบของการดำเนินงาน

7. การประเมินผลโครงการ

การประเมินผล และอภิปรายผล เป็นกระบวนการสำรวจตรวจสอบผลการทดลองเพื่อศึกษาข้อบกพร่อง ผลสำเร็จของงาน และอภิปรายผลให้ผู้อื่นทราบได้มีนักวิชาการและหน่วยงาน ได้กล่าวถึงการประเมินผล โครงการไว้ดังนี้

รัตนา จริงจิตร (2549 : 196) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการ เป็นการประเมินเพื่อศึกษาข้อบกพร่อง ผลสำเร็จของงาน ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นระหว่างทำงาน และสิ้นสุดการปฏิบัติงานแล้วการประเมินผลจะดำเนินการดังนี้

1. ประเมินตาม จุดประสงค์และการปฏิบัติงาน(กระบวนการทำงาน)
2. จะต้องทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และให้ผลย้อนกลับต่อผู้มาปฏิบัติงาน คือนำผลประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

อุคมศักดิ์ ธานีรุ่งเรือง (2543 : 22) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการควรใช้การประเมินผลตามสภาพที่แท้จริง ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. ทำไปพร้อมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน
2. ยึดพฤติกรรมของผู้เรียนที่แสดงออกเป็นสำคัญ
3. เน้นการพัฒนาตนเองและการประเมินตนเอง
4. พัฒนาจุดเด่นของผู้เรียน
5. มีการเก็บข้อมูลระหว่างการปฏิบัติ
6. เชื่อมโยงการเรียนรู้สู่ชีวิต
7. เน้นคุณภาพของผลงาน

8. เน้นการวัดความสามารถในการคิดระดับสูง

9. วัดปฏิสัมพันธ์เชิงบวก

10. สนับสนุนการมีส่วนร่วม

กรมวิชาการ (2544 : 8-9) กล่าวว่า การประเมิน โครงการอาจดำเนินการด้วยบุคคล ดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนประเมินตนเอง
2. เพื่อนช่วยประเมิน
3. ผู้สอนหรือครูที่ปรึกษาประเมิน
4. ผู้ปกครองประเมิน
5. บุคคลอื่น ๆ ที่สนใจและมีส่วนที่เกี่ยวข้อง

จากศึกษาเกี่ยวกับการประเมิน โครงการที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การประเมิน โครงการ จะเน้นการประเมินตามวัตถุประสงค์ และกระบวนการทำงาน โดยดำเนินการอย่างสม่ำเสมอและให้ผลย้อนกลับเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

8. การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามจุดหมาย ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ครูต้องมีเครื่องมือในการพัฒนาการเรียนรู้ และเครื่องมือดังกล่าว ก็คือแผนการจัดการเรียนรู้แบบ โครงการ มีหน่วยงานได้กล่าวถึง การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบ โครงการไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 59) ได้กล่าวถึงการเขียนแผนการสอนกิจกรรม โครงการ ควรประกอบด้วย

1. วิเคราะห์หลักสูตร จุดประสงค์การเรียนรู้ เวลา และกิจกรรม
2. ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์
3. จัดหาสื่อตามความเหมาะสม
4. ประเมินผลตามสภาพจริง
5. แผนการสอน ควรระบุ สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรม

การเรียนรู้ การสอน สื่อ การวัดผลประเมินผล กิจกรรมเสนอแนะ

สำราญ หลาบคำ (2543: 8) ได้กล่าวถึงการเขียนแผนการสอนกิจกรรม โครงการ ควรประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. การวางแผนการสอนแบบโครงการ
3. การวางแผนร่วมกับผู้เรียน
4. การสังเกต และบันทึกพฤติกรรมผู้เรียน
5. การประเมินผล

ปิยานี สมบูรณ์ทรัพย์ (2544 : 46) ได้กล่าวถึงการเขียนแผนการสอนกิจกรรมโครงการ ควรประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตรเนื้อหา
2. เขียนแผนแนวการจัดการสอนแบบโครงการ
3. ปฏิบัติการสอน
4. ประเมินผล
5. นำเสนอโครงการ
6. สรุปผลการสอน
7. วิเคราะห์ เสนอแนะ ปรับพัฒนา เขียนรายงาน

จันทนา สอนทองแดง (2550: 7) ได้กล่าวถึง แผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการคิดและเลือกหัวเรื่องการทำโครงการ
2. ขั้นการวางแผนการทำโครงการ เป็นขั้นที่นักเรียนในแต่ละกลุ่มร่วมกันกำหนดกรอบแนวทางการเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้ชี้แนะแนวทางในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้
 - 2.1 กำหนดเรื่องหรือปัญหาที่สนใจศึกษาให้ชัดเจน
 - 2.2 กำหนดวัตถุประสงค์และตั้งสมมติฐาน
 - 2.3 กำหนดขั้นตอนวิธีการศึกษาค้นคว้า
 - 2.4 กำหนดวัสดุ อุปกรณ์ในการศึกษาค้นคว้า
 - 2.5 กำหนดขั้นตอนวิธีการเก็บรวบรวม และบันทึกข้อมูล
3. ขั้นการลงมือทำโครงการ เป็นขั้นตอนที่นักเรียนลงมือศึกษาค้นคว้าตามขั้นตอนวิธีการที่กำหนด เก็บบันทึกรวบรวมผลการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ แปลข้อมูล อภิปรายสรุปผล
 4. ขั้นการเขียนรายงานโครงการ
 5. ขั้นการนำเสนอ แสดงผลงานโครงการ

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบ โครงงาน มีวิธีการ และหัวข้อในการเขียนเหมือนแผนการจัดการเรียนรู้ทั่วไป แต่ในกิจกรรมจะเน้นการวางแผน การศึกษา การปฏิบัติตามแผน การสรุปผล การเขียนรายงานผลการศึกษาและนำเสนอตาม รูปแบบของโครงงาน

กลยุทธ์ที่ใช้ในการวิจัย

1. การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการประชุมที่มุ่งเน้น เพื่อให้ ผู้เข้าร่วมประชุมมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะในด้านทฤษฎีและการปฏิบัติเกี่ยวกับความรู้ทั่วไป เกี่ยวกับ โครงงาน การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบ โครงงานและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แบบ โครงงาน มีนักวิชาการ ได้กล่าวถึงการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 32-33) กล่าวถึง การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน และ คณะกรรมการนิเทศภายในทุกคน

2. เตรียมประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

2.1 การวางแผนประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยการกำหนดเวลา และตารางการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2.2 การจัดสถานที่ โดยการทำความสะดวก และจัดหาวัสดุอุปกรณ์

2.3 การเตรียมเอกสาร โดยเตรียมเอกสารเกี่ยวข้องให้พร้อม

3. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ประเมินก่อนการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

3.2 ดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยการแบ่งกลุ่มศึกษา เอกสาร อภิปรายผลการศึกษา ให้ทุกคนฝึกปฏิบัติ เสนอผลงาน และอภิปรายซักถาม

3.3 ประเมินผลหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยการ ทดสอบความรู้ของผู้เข้าร่วมประชุม และประเมินผลสำเร็จของการประชุม

3.4 สรุปผลการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

3.5 ติดตามผลการปฏิบัติงานหลังการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยการสังเกตการสอนในห้องเรียน

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการประชุมที่เน้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมมีความรู้ความเข้าใจและทักษะด้านทฤษฎีและการปฏิบัติอย่างแท้จริง โดยดำเนินการตามขั้นตอน คือการเตรียมการประชุม การจัดประชุม และการประเมิน

2. การนิเทศภายในโรงเรียน

2.1 ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศเป็นวิธีการหนึ่งที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพราะการนิเทศเป็นกระบวนการที่ช่วยให้การเรียนการสอนมีคุณภาพ ครูมีขวัญกำลังใจ ในการทำงาน ครูร่วมมือกันทำงานด้วยความเต็มใจ การนิเทศเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกฝ่ายร่วมกันมีหน่วยงาน ได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2544: 19) อธิบายว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ผู้นิเทศสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้ช่วยผู้บริหาร หัวหน้าหมวด ครูชำนาญการ ครูผู้ร่วมนิเทศ ครูแกนนำ ดำเนินการ โดยใช้ภาวะผู้นำทำให้เกิดความร่วมมือ ร่วมใจประสานงานและใช้ศักยภาพการทำงานอย่างเต็มที่ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนางานของสถานศึกษานั้น ๆ โดยส่วนรวมให้เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 19) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ชุมศักดิ์ อินทร์ชัย (2546: 5) สรุปเกี่ยวกับความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน ไว้ว่า การนิเทศภายใน หมายถึง กระบวนการส่งเสริมแนะนำ ชี้แนะ ปรึกษา หรือประสานงานมอบหมายความรับผิดชอบและปรับปรุงพัฒนาคุณภาพของนักเรียน

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง เป็นกระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันในการที่จะใช้ศักยภาพในการพัฒนางาน ให้เป็นไปตามมาตรฐานหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษา

2.2 ความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการนิเทศการศึกษา เป็นภารกิจของผู้บริหารโรงเรียน ที่จะดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ได้มี นักวิชาการ หน่วยงานได้ให้ความความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2544: 13) กล่าวถึง ความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน ดังนี้

1. สังคมมีการเปลี่ยนแปลงทุก ๆ ด้านตลอดเวลา
2. การพัฒนาครูมีความซับซ้อน จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการนิเทศ
3. การพัฒนาสถานศึกษา ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา
4. การประสานงานให้เกิดการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพในสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 43) ได้กล่าวว่า เครื่องมือที่จะช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียน ประสบความสำเร็จ ในการพัฒนาครู คือ การนิเทศภายใน ที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง การนิเทศที่ดี เป็นกุญแจนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนที่ดี

สมเดช สีแสง (2542 : 346) สรุปว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรภายในโรงเรียนภายใต้การนำของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อพัฒนาครูให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการเรียนการสอนที่ส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพสูงขึ้นรอบด้าน จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียน มีความจำเป็นอย่างยิ่งเพราะเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้บุคลากรในโรงเรียน

2.3 ความมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน

มีหน่วยงานได้สรุปความมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ ดังนี้

กรมวิชาการ (2544: 13) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ ดังนี้

1. เพื่อให้สถานศึกษามีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องตามมาตรฐานหลักสูตร และให้เป็นแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542
2. เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหาร และจัดการเรียนรู้
3. เพื่อพัฒนาหลักสูตร การเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคม และทันต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน
4. เพื่อพัฒนาบุคลากร
5. เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนปฏิรูประบบราชการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วม
6. เพื่อให้เกิดการประสานงานและความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สมาคมผู้บริหารการศึกษาอำเภอเมืองหนองคาย (2550: 137) ได้กล่าวถึง ความมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน ไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาคน พัฒนางาน พัฒนาทักษะกระบวนการทำงาน และประสานความร่วมมือกับบุคลากร หน่วยงาน หรือองค์กรอื่น

2. เพื่อเสริมสร้างแนวคิด ความรู้และประสบการณ์อันหลากหลายให้แก่ครูและ
ได้ตระหนักถึงการพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นครูมืออาชีพ

3. เพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ ให้ครูสามารถปรับปรุงการจัดกิจกรรม
การเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้นอยู่เสมอและเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ความมุ่งหมายของการนิเทศภายใน โรงเรียน เป็นความ
พยายามร่วมกันในการปฏิบัติงานระหว่างผู้บริหารกับครูในอันที่จะปรับปรุงส่งเสริมการทำงาน
ของครูให้มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.4 บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการนิเทศ

การนิเทศภายใน โรงเรียน มีประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากรในการเสริมสร้าง
และพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพ ผู้บริหารจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมี
นักการศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 51) สรุปเกี่ยวกับ
บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารในการนิเทศ ไว้ดังนี้

1. ปรับเปลี่ยนแนวคิดในการบริหารจัดการเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้
โดยสนับสนุนและมีส่วนร่วมกับผู้เรียนและครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
2. กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนตามแนวทางของพระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 4 ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษา
3. นำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้กำหนดนโยบาย
4. บริหารจัดการโดยเอื้ออำนวยความสะดวกแก่ครูอย่างเสรี
5. พัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้
6. จัดให้มีระบบนิเทศภายใน

สมาคมผู้บริหารการศึกษาอำเภอเมืองหนองคาย (2550 : 159) ได้กล่าวถึง
บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการนิเทศ ไว้ดังนี้

1. จัดทำระบบข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนให้ครอบคลุมสภาพแวดล้อมรอบ
โรงเรียน
2. นำข้อมูลพื้นฐานและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมาวิเคราะห์
3. กำหนดจุดประสงค์ และเป้าหมายของการพัฒนาโรงเรียน ร่วมกับคณะครู
เป็นรายปี
4. ร่วมกับคณะครูกำหนดงานอย่างชัดเจน

5. จัดสรรทรัพยากรตามลำดับความสำคัญของงาน
7. จัดระบบสื่อ ให้บุคลากรได้รับข่าวสารอย่างทั่วถึงและรวดเร็ว
8. นำเสนอผลงานของโรงเรียน

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการนิเทศ ต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดในการบริหารจัดการเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียน โดยใช้ผลการประเมินผู้เรียนและบริหารจัดการให้เอื้อต่อการเรียนรู้โดยใช้ระบบนิเทศภายใน

2.5 กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน

กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นกระบวนการต่อเนื่องกัน เพื่อให้เป็นไปตามแผนที่วางเอาไว้ มีหน่วยงานได้สรุปกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2544 : 17) กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นขั้นตอนการดำเนินการอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการนิเทศเป็นขั้นเตรียมบุคลากร เตรียมวัสดุ เตรียมกิจกรรมเพื่อให้
2. ขั้นวางแผนการนิเทศ เป็นขั้นตอนการสำรวจปัญหาและความต้องการ
3. ขั้นปฏิบัติตามแผนการนิเทศ เป็นขั้นตอนการนำโครงการนิเทศภายในโรงเรียนที่ได้รับอนุมัติแล้วไปสู่การปฏิบัติ

4. การประเมินผล แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

4.1 การประเมินก่อนเริ่มโครงการ

4.2 การประเมินผลระหว่างการดำเนินการ

4.3 การประเมินผลหลังการดำเนินการ

จากกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนที่กล่าวมา สรุปได้ว่า กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการนิเทศ ขั้นวางแผน ขั้นการปฏิบัติการนิเทศ และขั้นการประเมินผล

2.6 การสังเกตการสอน

การสังเกตการสอน เป็นกระบวนการนิเทศภายใน ที่เป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ มีนักวิชาการได้กล่าวถึงการสังเกตการสอนไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2544 : 35-36) กล่าวถึงการสังเกตการสอนดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการสังเกตการสอน

1.1 เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถพัฒนาและปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยใช้ข้อมูลย้อนกลับจากการสังเกตการสอนของผู้นิเทศ

1.2 เพื่อติดตามผลการจัดการเรียนการสอน

2. วิธีสังเกตการสอน

2.1 สร้างความสัมพันธ์กับครู โดยปฏิบัติตนเป็นเพื่อนร่วมงาน ให้ความสนใจต่อครูในการปฏิบัติงาน ให้ข้อมูลต่าง ๆ แก่ครูและแก้ไขข้อขัดแย้งต่าง ๆ

2.2 วางแผนสังเกตการสอน โดยประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน วางแผนสังเกตการสอนร่วมกัน สร้างข้อตกลงในการสังเกตการสอนร่วมกัน พิจารณาแผนการสอนร่วมกันและกำหนดเครื่องมือในการสังเกตการสอน

2.3 สังเกตการสอน โดยผู้สังเกตเข้าไปสังเกตการสอน พร้อมกับบันทึกพฤติกรรมการสอน ประเมินพฤติกรรมการสอน โดยใช้เครื่องมือสังเกตการสอน

2.4 วิเคราะห์พฤติกรรมกรเรียนการสอน นำข้อมูลจากการบันทึกพฤติกรรมมาพิจารณา และหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขร่วมกัน

2.5 ปรับปรุงการสอน โดยครูผู้สอนวางแผนและจัดเตรียมการสอนให้ดีขึ้นต่อไป จากความหมาย การสังเกตการสอนดังกล่าว สรุปได้ดังนี้ การสังเกตการสอน เป็นการจัดให้บุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเรียนการสอนมาสังเกตพฤติกรรมการสอนของครูในขณะที่ทำการสอน เพื่อให้สามารถพัฒนาหรือปรับปรุงการสอน ให้มีประสิทธิภาพ

บริบทของสถานศึกษา

โรงเรียนพระพุทธบาทเทสรังสีวิทยา ตั้งอยู่บ้านไทรงาม หมู่ที่ ๗ ตำบลพระพุทธบาท อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 จัดการเรียนการสอนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เปิดสอน ชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖

1. ปรัชญาโรงเรียนพระพุทธบาทเทสรังสีวิทยา

นคติ. ปญญาสมาอาภา แสงสว่าง เสมอด้วยปัญญาไม่มี

2. คำขวัญโรงเรียนพระพุทธบาทเทสรังสีวิทยา

สิ่งแวดล้อมเด่น เน้นคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมการศึกษา พัฒนาชุมชน

3. วิสัยทัศน์โรงเรียนพระพุทธบาทเทสรังสีวิทยา

สิ่งแวดล้อมน่าอยู่ นักเรียนมีความรู้คู่คุณธรรม นำครูสู่มาตรฐาน ประสานชุมชนร่วมพัฒนา ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4. พันธกิจโรงเรียนพระพุทธบาทเทสรังสีวิทยา

- 4.1 จัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้สะอาดน่าอยู่ เอื้อต่อการเรียนรู้
- 4.2 จัดการเรียนรู้โดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ ที่มีคุณธรรม นำความรู้
- 4.3 ส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรให้มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
- 4.4 ให้ชุมชนและองค์กรในท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- 4.5 จัดการเรียนการสอน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียง

5. เป้าประสงค์ โรงเรียนพระพุทธรบาทเทศรังสีวิทยา
 - 5.1 โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่สะอาดและน่าอยู่ เอื้อต่อการเรียนรู้
 - 5.2 นักเรียนมีคุณภาพและมาตรฐาน มีคุณธรรม นำความรู้
 - 5.3 ครูมีสมรรถภาพและศักยภาพตามมาตรฐาน สามารถนำไปใช้ปฏิบัติหน้าที่

อย่างมีประสิทธิภาพ

- 5.4 ชุมชนและองค์กรท้องถิ่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- 5.5 นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและนำความรู้มาใช้ในการ

ชีวิตประจำวันตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

6. นโยบายโรงเรียนพระพุทธรบาทเทศรังสีวิทยา

- 6.1 ส่งเสริมและพัฒนาสภาพแวดล้อม บรรยากาศ ให้สะอาด น่าอยู่ และเอื้อต่อ

การเรียนรู้

- 6.2 ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่มาสนับสนุนการเรียนการสอน
- 6.3 ส่งเสริมนักเรียนในเขตพื้นที่บริการ ให้ได้เข้าเรียนครบทุกคน
- 6.4 ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพนักเรียน ให้มีคุณธรรมและมีผลสัมฤทธิ์ทางการ

เรียนสูงขึ้น

- 6.5 ส่งเสริมสวัสดิภาพและบริการด้านต่าง ๆ ให้แก่ครูและบุคลากร
- 6.6 ส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากร ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสม

อย่างต่อเนื่อง

- 6.7 ส่งเสริมให้ชุมชนและองค์กรในท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
- 6.8 ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนกับชุมชนให้

เอื้ออำนวยและประสานประ โยชน์ต่อกัน ให้มากที่สุด

- 6.9 ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 6.10 ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

7. สถานภาพของสถานศึกษา

การศึกษาสภาพแวดล้อม ของโรงเรียนพระพุทธบาทเทสรังสีวิทยา ทั้งสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกสรุปได้ดังนี้

จุดแข็ง

1. สภาพแวดล้อมน่าอยู่ เอื้อต่อการเรียนรู้
2. ผู้บริหารมีภาวะผู้นำสูง
3. ผู้ปกครองและชุมชนพร้อมให้การสนับสนุน
4. มีแหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นมากทั้งวัฒนธรรมประเพณีและอาชีพ
5. บุคลากรมีความมุ่งมั่นและทุ่มเทในการทำงาน

จุดอ่อน

1. บุคลากรไม่เพียงพอ
2. มาตรฐานผู้เรียน ด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ ไม่ผ่านการรับรองจาก สมศ.

จุดที่ควรพัฒนา

1. สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีกระบวนการและทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดใคร่ครอง อย่างเป็นระบบมีเหตุผล
2. สถานศึกษาควรพัฒนาระบบการเรียนการสอน โดยใช้การสอนแบบ โครงงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ โครงงาน โรงเรียนพระพุทธบาทเทสรังสีวิทยา อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ซึ่งพบว่า มีผู้วิจัยหลายคน ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบ โครงงานอยู่หลายคน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประยงค์ มีลิมา (2546: 1-55) ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ โครงงาน โรงเรียนบ้านนางาม อำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนมพบว่า หลังจากที่โรงเรียนบ้านนางาม ได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ โครงงานแล้ว ทำให้ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าที่ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนการสอน โครงงาน และความรู้เรื่องกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ โครงงาน โดยมีผลการประเมินแผนการสอนจากผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับมากทั้ง 8 รายการ ครูมีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ โครงงาน นักเรียนมีความสามารถในการ

จัดทำโครงการ โดยมีผลการประเมิน โครงการด้วยตนเอง เฉลี่ยมีระดับคะแนนที่ 4.8 และมีผลการประเมินโครงการ โดยครูเฉลี่ย 85 คะแนน ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก ครูที่ได้เข้ารับการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบโครงการ แล้วมีความรู้ความเข้าใจ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบโครงการมากขึ้น สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนแบบโครงการได้ และมีความมั่นใจสูงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน รวมทั้งสามารถสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถเรียนรู้ในเรื่องวิทยาศาสตร์ได้ดียิ่งขึ้น

บุญเต็ม เครื่องน้ำคำ (2546: 1-102) ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง การพัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ โรงเรียนบ้านห้วยสนุกสะพานทอง กิ่งอำเภอเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าผลการพัฒนาบุคลากรในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ โรงเรียนบ้านห้วยสนุกสะพานทอง โดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ ส่งผลให้การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการเกิดประโยชน์อย่างสูง เพราะทำให้ครู นักเรียน ผู้ศึกษาค้นคว้าได้ทราบถึงสภาพที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนที่ร่วมกัน ได้มีโอกาสปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อจะหาทางแก้ปัญหาร่วมกัน รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครู นักเรียน ผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า และผู้เชี่ยวชาญได้ร่วมกันพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ โรงเรียนบ้านห้วยสนุกสะพานทอง ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

พุทธพงษ์ พงษ์พวงเพชร (2546: 1-87) ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ ของโรงเรียนเมืองนครพนม อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม พบว่า ครูไม่สามารถจัดการเรียนการสอนแบบโครงการได้ หลังการพัฒนา โดยการอบรมให้ความรู้การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศ โดยการสังเกตการสอน ครูสามารถจัดการเรียนการสอนแบบโครงการและสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาครูผู้สอนให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ละเอียต ลาภเย็น (2546: 1-46) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ โรงเรียนบ้านพลาญชัย อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า บุคลากรไม่มีความรู้ความเข้าใจ ขั้นตอนการจัดทำโครงการ 5 ขั้นตอน จึงได้พัฒนาบุคลากร โดยการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และการศึกษาดูงาน ในวงรอบที่ 1 บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถจัดกิจกรรมจัดการเรียนการสอนแบบโครงการได้ แต่ประสบปัญหา ขั้นตอนการจัดทำโครงการ จึงพัฒนาในวงรอบที่ 2 คือเพิ่มเวลาการนิเทศภายใน พบว่าบุคลากร

มีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดการเรียนการสอนแบบโครงงาน และนักเรียนมีโครงงานออกมาเผยแพร่ให้ผู้อื่นเข้าใจได้

ศุภพ ไชยทอง (2547: 1-102) ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง การพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนบ้านไผ่ (วันครู 2503) อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ พบว่าครูยังไม่เข้าใจการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงได้พัฒนาครูโดยการดำเนินการเป็น 2 รอบ วงรอบที่ 1 พบว่า กลุ่มเป้าหมาย 3 คน เมื่อผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการแล้ว มีความรู้ความเข้าใจ สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานได้ และผลการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า ครูสามารถเขียนแผนการจัดการเรียนรู้และนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้จริง แต่ยังไม่ชัดเจน วงรอบที่ 2 ใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาเหมือนวงรอบที่ 1 แต่เน้นรายละเอียดขั้นตอนของกิจกรรมแต่ละกิจกรรม และขั้นตอนการเขียนรายงานแบบ โครงงาน พร้อมทั้งเขียนรายงานผลการเรียนรู้แบบโครงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จินตนา ลวดลาย (2547: 56-87) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนเทศบาล 1 “บุรีราษฎร์ครูณวิทยา อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า การดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์ 3 กลยุทธ์ คือ การอบรมให้ความรู้ การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศแบบคลินิก ทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานมากขึ้น แต่ยังไม่สามารถเขียนแผนการเรียนรู้แบบโครงงานได้ จึงดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์เหมือนวงรอบที่ 1 แต่เน้นแก้ไขข้อบกพร่องในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานของกลุ่มเป้าหมายคือ ปัญหาในการควบคุมเวลาในการจัดกิจกรรม ผลการพัฒนาในวงรอบที่ 2 ครูมีความมั่นใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานมากขึ้น จึงทำให้กิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่นและเป็นธรรมชาติทำให้ควบคุมเวลาในการจัดกิจกรรมดีขึ้น

ประวี งามมาก (2547: 56-78) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน โรงเรียนบ้านโคกปราสาท อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ก่อนการพัฒนาครูยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนการสอนเกี่ยวกับการจัดทำโครงงาน และไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานได้ หลังจากการดำเนินการพัฒนา โดยใช้กลยุทธ์ 4 กลยุทธ์ คือ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาดูงาน การมอบหมายงาน และการนิเทศภายใน ในวงรอบที่ 1 พบว่าครูมีความรู้ความเข้าใจการจัดทำแผนการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานมากขึ้น ส่วนการจัดทำโครงงาน การเขียนเค้าโครง และการวิเคราะห์ข้อมูลอยู่

ในระดับน้อย ในวงรอบที่ 2 ใช้กลยุทธ์ การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศภายใน พบว่า ครูสามารถนำความรู้ความสามารถไปพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ โครงงานคู่ทุกวิชา

อนงค์ลักษณ์ ศรีเวียงราช (2549: 75-91) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้รูปแบบการสอนแบบ โครงงานกลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบ โครงงาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัย และด้าน จิตพิสัย ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์คะแนนผลสัมฤทธิ์ที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่า การสอนแบบ โครงงาน สามารถพัฒนาการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

จันทนา สอนกองแดง (2550: 1-91) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง ผลการสอนโดยใช้ การเรียนรู้แบบ โครงงาน ที่มีต่อทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชา วิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า 1)นักเรียนที่รับการสอนโดยใช้ การเรียนรู้แบบ โครงงาน มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ .01 2) นักเรียนที่รับการสอน โดยใช้การเรียนรู้แบบ โครงงาน มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 3) นักเรียนที่รับ การสอน โดยใช้การเรียนรู้แบบ โครงงาน มีทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 คิดเป็นร้อยละ 82.98 ของนักเรียนทั้งหมด 4) นักเรียนที่รับการสอน โดยใช้การเรียนรู้แบบ โครงงาน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 70 คิดเป็นร้อยละ 85.12 ของ นักเรียนทั้งหมด

อ่างทอง บุญเสริม (2550; 1-96) ได้วิจัยและศึกษาเกี่ยวกับเรื่อง การพัฒนาการเรียน ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กิจกรรม โครงงาน โรงเรียนมหาวิชานุกูล อำเภอเมือง จังหวัด มหาสารคามผลการวิจัยพบว่า หลังการพัฒนาโดยใช้กลยุทธ์การศึกษาฐาน การประชุมเชิง ปฏิบัติการ และการนิเทศการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบคลินิก ครูกลุ่มเป้าหมาย มีความรู้ความ เข้าใจ สามารถกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ และเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ โครงงานได้ดียิ่งขึ้น เกิดความเข้าใจขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ โครงงาน สามารถ สนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะเกี่ยวกับการจัดทำโครงการตาม ขั้นตอนการทำโครงการเพิ่มมากขึ้นและสามารถปฏิบัติได้ตามขั้นตอนอย่างครบถ้วน

ผกาพันธ์ ผาเจริญ (2551: 1- 70) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาครูเพื่อการจัดกิจกรรม การเรียนรู้แบบ โครงงาน โรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 2 พบว่า สภาพการจัดการเรียนรู้ใน โรงเรียนบ้านหนองพันทา ก่อนการพัฒนา ยังไม่เหมาะสม ครูบางส่วนยังไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ยึดตนเองเป็นหลัก ไม่เตรียมการสอนล่วงหน้า ใช้แหล่งเรียนรู้ไม่หลากหลาย ไม่ส่งเสริมกระบวนการคิดวิเคราะห์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองและการแสดงออกเต็มตามศักยภาพให้นักเรียน ส่งผลให้นักเรียนไม่กล้าแสดงออก และครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการน้อยมาก หลังจากใช้กลยุทธ์การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศภายในโรงเรียนพัฒนา กลุ่มผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนแผนการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการมากขึ้น สามารถเขียนแผนการเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการได้อย่างถูกต้องและมั่นใจมากขึ้น นักเรียนสามารถจัดทำโครงการได้ ครูและนักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ โครงการ

จากการศึกษาเกี่ยวกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยโครงการ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งการวิจัยนั้นกระทำแบบมีขั้นตอนเป็นระบบ ผลการวิจัยสามารถนำไปพัฒนาปรับปรุงในส่วนที่รับผิดชอบให้เกิดผลดีต่อไป และ ผลการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ โครงการสามารถนำไปพัฒนาปรับปรุงระบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสภาพจริงและได้ลงมือปฏิบัติเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม โดยดำเนินการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อตอบข้อสงสัยในสิ่งที่ตนเองอยากรู้ สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ โครงการเป็นวิธีการเรียนรู้ที่เกิดจากความสนใจใคร่รู้ของผู้เรียนที่อยากจะวิจัยเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลาย ๆ สิ่งที่สงสัยและอยากรู้คำตอบให้ลึกซึ้งชัดเจน หรือต้องการเรียนรู้เรื่องนั้น ๆ ให้มากกว่าเดิม โดยใช้ทักษะกระบวนการทางปัญญาหลาย ๆ ด้าน มีวิธีการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนอย่างต่อเนื่องมีการวางแผนในการศึกษาอย่างละเอียดแล้วลงมือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้จนได้ข้อสรุปหรือผลการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ และการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ สามารถนำไปเป็นผลงานทางวิชาการเพื่อขอกำหนดตำแหน่งให้ได้รับค่าตอบแทนที่สูงขึ้นต่อไป ในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ ผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมเพื่อให้งานสำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของวิธีสอนแบบโครงการที่ช่วยส่งเสริมบูรณาการการเรียนรู้ โดยใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เข้ามาดำเนินการหาคำตอบอย่างเป็นขั้นตอนจนได้องค์ความรู้ใหม่ที่ลึกซึ้ง ชัดเจนและมีความเข้าใจดีขึ้น จดจำได้นาน สามารถนำเสนอผลงานที่จัดทำมาเผยแพร่

ให้แก่ผู้สนใจ ได้อย่างเป็นระบบและมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะ พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการ โรงเรียนพระพุทธรบาทเทศรังสีวิทยา อำเภอศรี เชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 เพื่อครูจะได้นำไป จัดการเรียนการสอนที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ และเป็นแนวทางใน การพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY